

Talking Letters este un proiect colaborativ de film al ALTE ARTE (București), și al Centrelor de Artă Contemporană KSAK (Chișinău), CAC (Vilnius), CCA (Kiev).

Team: Pavel Braila, Angelika Herta, Lilia Braila

Sumarul proiectului

Proiectul de film "Talking Letters" dorește să facă un portret al limbii romani, un caz extraordinar de supraviețuire a unei limbi împotriva tuturor circumstanțelor sociale, economice, politice și educaționale. Timp de secole, vorbitorii de limbă romani și-au păstrat limba ca o mică minoritate înconjurată de alte limbi, fără un sistem de scriere sau de educație, fără mass-media sau un stat care să le apere limba, ci doar prin tradiție și tenacitate. Prezentând cazuri individuale de roma care se luptă pentru păstrarea limbii romani în România, Lituania, Republica Moldova, Ucraina și Austria, filmul pătrunde în realitățile cărora trebuie să le facă față vorbitorii de limbă Romani; în ciuda tuturor presiunilor pentru asimilare, inventează propriile metode de a-și păstra, transmite și promova limba. Această tenacitate și vitalitate ne dă speranța că limba Romani va continua să contribuie la diversitatea lingvistică și culturală a Europei, în ciuda faptului că UNESCO a catalogat limba Romani drept o limbă în pericol, prognozând dispariția ei în viitorul apropiat.

Pavel Braila, din Republica Moldova, este artist și cineast. De la mijlocul anilor 1990 Pavel a participat la numeroase expoziții internaționale de artă și festivaluri de film, cu filme, materiale video, instalații, fotografii și spectacole de performance.

În vara lui 2003 lucram la filmul meu, „Dealul baronilor”, în Soroca, Republica Moldova. Filmam case de roma, care au un design foarte eclectic și un amestec năucitor de stiluri. Întrebându-i pe proprietari ce anume îi inspirase la construcția unor asemenea castele, am descoperit adesea că majoritatea lor își găsiseră inspirația în reviste, vederi, filme de Bollywood, sau în locurile pe care le văzuseră călătorind în afara Moldovei. Un alt lucru pe care l-am descoperit în timpul filmărilor a fost că majoritatea proprietarilor erau analfabeți și că în multe familii copiii nu merg la școală... Perioada în care am filmat acolo și poveștile auzite de la ei m-au făcut să mă gândesc la un film care să intre mai în profunzime în cultura și istoria limbii Romani, o limbă care a ajuns până în zilele noastre fiind transmisă exclusiv oral – acesta fiind motivul pentru care este necunoscută și ignorată de multă lume.
Contact: pavelbraila@gmail.com

Angelika Herta locuiește actualmente în Köln, Germania, și studiază la Academia de Arte Media. Angelika a mai studiat literatură comparată și limba franceză la Universitatea din Viena. Din 2007 este implicată în proiecte de film.

Acum trei ani am venit din Austria ca să predau la universitatea București. Aflând că majorității studenților nu le plăcea orașul, le-am cerut să scrie ce anume le plăcea cel mai mult sau cel mai puțin în București. Unele lucrări s-au dovedit a fi adevărate eseuri împotriva țiganilor, așa cum este numită minoritatea romă în România. Am fost șocată de reacțiile pe care le-am primit din partea mediului academic. Am cunoscut-o apoi pe Delia Grigore, care preda limba romani la facultate, și am făcut un film-portret cu ea, care se numea "Professional Roma". Interviuurile cu ea m-au făcut să înțeleg că predarea limbii romani înseamnă mult mai mult decât simpla predare a unei limbi. Studiarea limbii romani înseamnă a lupta cu prejudecățile și xenofobia, deschiderea comunității tradiționale roma către modernizare și căutarea unei noi identități roma.
Contact: herta.angelika@gmail.com

Lilia Braila lucrează în proiecte de film și artă. Are un masterat în Management Intercultural. Lilia provine de la Chișinău (Republica Moldova), și locuiește în București din 2007.

Cu toate că în Moldova comunitatea romă este destul de prezentă, am devenit mai acut conștientă de existența acestei minorități în România, în timp ce lucram în proiecte de film. Odată a trebuit să-l învăț pe un muzicant rom un monolog în limba franceză. Am descoperit multe despre viața și familia lui, precum și despre cariera lui muzicală foarte apreciată, nu numai în România, ci și în străinătate. Am aflat cu uimire că nu învățase niciodată să cânte la vioară pe note, ci doar după ureche. Există asemănări între limba romani și felul în care a învățat el muzică: limba aceasta fost transmisă în principal pe cale orală. Astfel s-a creat în cadrul limbii o situație foarte interesantă și eterogenă, pe care dorim s-o descoperim cu ajutorul filmului nostru.
Contact: liliabraila@gmail.com